

STORTINGET

Innst. 391 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 86 L (2021–2022)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)

Til Stortinget

1. Hjemmel til å kreve politiattest for ansatte i Bufetat som er i kontakt med mindreårige

1.1 Sammendrag

Barne- og familiedepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endringer i barnevernsloven om å innføre krav til politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn. Endringene foreslås både i gjeldende barnevernlov og i ny barnevernslov. På denne måten legges det til rette for at de utvidede hjemlene skal kunne tre i kraft så snart som mulig og før ny barnevernslov trer i kraft.

Krav om politiattester er et viktig virkemiddel for å forebygge overgrep mot barn og for å bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Formålet med vandelskontrollen er å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende som allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep. Vandelskontroll kan kun foretas

dersom det foreligger hjemmel i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov. Politiregisterloven og politiregisterforskriften angir rammene for vandelskontroll, herunder hvilke formål som kan begrunne krav om politiattest, mens det er spesiallovgivning som regulerer det konkrete saks- eller fagområdet der attesten skal innhentes, og konsekvensene av anmerkninger. Vandelskontroll er et forebyggende tiltak og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep.

Bufetat har i dag hjemmel til å kreve politiattest av ansatte og personer som utfører oppdrag for barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre. Departementet foreslår at det innføres en ny hjemmel for krav om politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppdrag for eller på vegne av Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn.

Departementet mener videre at Bufetat og private virksomheter som leverer fosterhjemstjenester til det offentlige, skal gis adgang til å innhente politiattest for fosterforeldre i forbindelse med grunnleggende opplæring eller ved inngåelse av oppdragsavtaler. Departementets mål er å sørge for at regelverket innrettes slik at det i størst mulig grad sikrer en betryggende vandelskontroll av fosterforeldre så langt som mulig før barnet flytter inn i fosterhjemmet. I tillegg må hensynet til rettssikkerhet for personer som skal avgi politiattest, ivaretas. Departementet vil følge opp dette med endringer i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven.

I tillegg til forslagene i proposisjonen har departementet igangsatt en helhetlig gjennomgang av om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest for personer som har kontakt med mindreårige, eller endre eksisterende hjemler.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Ragnhild Male Hartviksen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Margrethe Haarr og Åslaug Sem-Jacobsen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, lederen Grunde Almeland, viser til forslag i proposisjonen om innføring av krav om politiattest for ansettelse av personer som skal arbeide i Bufetat, og som skal ha direkte kontakt med barn i sitt arbeid. Komiteen støtter dette.

Komiteen viser til at mange barn og unge som kommer i kontakt med Bufetat, i utgangspunktet er sårbare. Noen av disse har også opplevd omsorgssvikt eller overgrep. Komiteen mener derfor at enhver offentlig virksomhet må være ekstra påpasselige med at barn og unge møtes av trygge og gode ansatte. Det må være nulltoleranse for risiko for at mindreårige kan tas hånd om av ansatte som ikke er skikket. Personer som er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, skal ikke kunne få stillinger eller komme i en posisjon der de kan begå nye overgrep.

Komiteen viser til at alle høringsinstansene som uttaler seg, støtter hovedforslaget, blant annet Barneombudet, Bergen og Egersund kommuner, Statsforvalteren i Innlandet, Advokatforeningen, Norsk fosterhjemsforening, NKVTS, Redd Barna, Pilar, RVTS, Bufdir, Bufetat region Midt-Norge, Bufetat region vest, Bufetat region øst og Bufetat region sør. Komiteen viser videre til at Datatilsynet ikke har noen innvendinger mot forslaget.

2. Kommunens adgang til å benytte fosterhjem tilknyttet private tjenesteytere

2.1 Sammendrag

Departementet foreslår å begrense barnevernstjenestens adgang til å benytte ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om fosterhjemsoppdraget. Forslaget tilsvare forslaget som ble fremmet i Prop. 133 L (2020–2021), og som ikke fikk tilslutning i Stortinget, jf. Innst. 625 L (2020–2021).

Forslaget er blant annet begrunnet i barnevernstjenestens behov for tilgang på informasjon om barnets situasjon og tjenestens mulighet til å gjøre gode vurderinger av barnets behov. Departementet mener det er avgjørende at barnevernstjenesten er i posisjon til å gjøre

nødvendige vurderinger av barnets situasjon og oppfylle sitt lovpålagte omsorgs- og oppfølgingsansvar.

Videre er forslaget begrunnet i kommunens behov for kostnadskontroll som følge av at kommunen fra 1. januar 2022 fikk fullt finansieringsansvar for fosterhjem. Departementet viser til at fraværet av konkurrerende private tjenesteytere vil kunne ha positiv påvirkning på Bufetats og kommunens rekruttering av fosterhjem. Det vil fortsatt være lovlig for kommunene å kjøpe enkelttjenester som hjelpetiltak, avlastningstiltak og veiledning i fosterhjem av private tjenesteytere.

Forslaget gjelder ikke for Bufetats tilbud om fosterhjem etter ny barnevernslov § 16-3 annet ledd bokstav a og c.

Endringen forslås i § 15-7 nytt fjerde ledd i ny barnevernslov, som ble vedtatt våren 2021. Endringen vil ikke gjelde plasseringer kommunen har gjort eller gjør før bestemmelsen trer i kraft. Departementet tar sikte på ikraftsetting 1. juli 2023.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til forslaget om å begrense barnevernstjenestens adgang til å benytte ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om fosterhjemsoppdraget. Forslaget tilsvare forslaget som ble fremmet i Prop. 133 L (2020–2021). Det forslaget ble ikke vedtatt av Stortinget. I Innst. 625 L (2020–2021) skrev en samlet komité:

«Komiteen viser til at barnevernloven slik den er i dag, i liten grad inneholder regulering av kommuners adgang til bruk av private tjenester. Kommunens adgang til å benytte private tjenesteytere følger i dag av en tolkning av gjeldende rett. Kommunene benytter private tjenesteytere til mange oppgaver, som f.eks. tolketjeneste, veiledning av fosterforeldre, hjelpetiltak i hjemmet, utredninger mm. Komiteen merker seg at departementet ønsker lovfesting av at kommunen ikke kan inngå avtale om private tjenesteytere om flere oppgaver, og at det er uenighet om hele og deler av denne innstramningen. I utvalget av tjenester har departementet vektlagt styring og kontroll og hvor inngripende tiltaket er for barnet og familien. KS uttaler at et forbud i oppgavene departementet listet opp er problematisk, da kommuner med mangel på kapasitet og rekruttering må kjøpe inn kompetanse.»

Komiteen viser også til høringsuttalelsene som kom inn til «Høring – Rammvilkår for private tjenesteytere i barnevernet» med høringsfrist 29. juni 2020. Det var delte meninger i hørings svarene om en slik begrensning i kommuners rett til å kjøpe tjenester. Flere høringsinstanser påpekte at det viktigste er tilbudet til barnet. For eksempel skrev Barneombudet:

«Vi finner grunn til å understreke at det som et utgangspunkt ikke er avgjørende for Barneombudet om tjenester i barnevernet leveres av det offentlige, ideelle eller private aktører. Det viktigste for Barneombudet er

at myndighetene sikrer gode og likeverdige tilbud for barn uavhengig av hvor barnet bor. Alle tiltak skal være i tråd med Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 om barnets beste.»

Komiteen understreker derfor at kommunen må sikre at tilbudet til barnet er godt og likeverdig og i tråd med målet om at det skal være best mulig. Komiteen viser til at kommunene må sikre kvaliteten i fosterhjemmet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at et flertall i Innst. 625 L (2020–2021) ikke fremmet forslagene til endring av § 15-8 og § 4-22 nytt sjette ledd i gjeldende barnevernlov. Argumentene for dette var flere høringsinnspill som var tydelige på at endringen kunne medføre at mye opparbeidet kompetanse ville forsvinne, og at utfordringen med å rekruttere fosterforeldre ville øke uten de private (ideelle og kommersielle).

Disse medlemmer mener utfordringene som fremkommer i Fosterhjemsundersøkelsen 2022 og Ung i fosterhjem 2022 er viktige å ta tak i. Utfordringer med rekruttering, opplæring og oppfølging av fosterhjem løftes tydelig. Skal dette løses på en best mulig måte, er man avhengig av alle gode krefter og mangfold på flest mulig av områdene knyttet til fosterhjemsforvaltningen.

Disse medlemmer mener lite har endret seg siden Innst. 625 L (2020–2021) ble behandlet, og støtter derfor ikke departementets omkamp på dette området. Disse medlemmer vil stemme imot forslaget til § 15-7 nytt fjerde ledd i barnevernsloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter proposisjonens forslag til § 15-7 nytt fjerde ledd i barnevernsloven.

3. Begrepsmessige endringer

3.1 Sammendrag

I anmodningsvedtak nr. 1198, 10. juni 2021, jf. Innst. 625 L (2020–2021), ber Stortinget regjeringen arbeide videre med å finne et alternativt begrep til atferdsbegrepet i barnevernsloven. Som første del av oppfølgingen foreslår departementet at begrepet «atferdsinstitusjon» erstattes med begrepet «barnevernsinstitusjon» eller «institusjon» i ny barnevernslov §§ 1-2, 4-4, 6-2, 6-3, 8-4, 10-9, 10-10 og 13-4. Forslaget innebærer ingen realitetsendringer.

Departementet foreslår videre å rette to henvisninger i ny barnevernslov.

I tillegg foreslår departementet å rette enkelte inkurier i bestemmelsene om tverrfaglig helsekartlegging

som ble vedtatt ved Stortingets behandling av Prop. 222 L (2020–2021), jf. Innst. 166 L (2021–2022).

3.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg forslaget til de begrepsmessige endringer i loven, og slutter seg til disse.

Komiteen viser til at departementet foreslår å rette enkelte inkurier i bestemmelser om tverrfaglig helsekartlegging som ble vedtatt ved Stortingets behandling av Prop. 222 L (2020–2021), jf. Innst. 166 L (2021–2022). Komiteen er blitt oppmerksom på at den foreslåtte endringen under forslag til vedtak III i lov 25. mars 2022 nr. 13 om endringer i barnevernloven mv. (tverrfaglig helsekartlegging), som gjelder lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 2-3 tredje ledd bokstav c, skal tre i kraft 1. juni 2022, det vil si før Stortinget har avsluttet behandlingen av endringsloven som omhandles i denne innstillingen. Komiteen har på denne bakgrunn foretatt en lovteknisk endring ved at forslaget under III til endring av § 2-3 tredje ledd bokstav c flyttes til forslag til vedtak I, som også gjelder endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester. Endringene under I trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer, jf. forslag under IV. Det er ikke fastsatt ikraftsettelse for de to gjenværende bestemmelsene under III.

4. Erfaringer med midlertidig koronalov

4.1 Sammendrag

Som en oppfølging av anmodningsvedtak nr. 244, 17. desember 2021, jf. Innst. 84 L (2021–2022), inneholder proposisjonen også en redegjørelse for erfaringer med midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19.

Basert på tilbakemeldingene fra Sentralenheten for fylkesnemndene og statsforvalterne er det departementets vurdering at de midlertidige bestemmelsene har fungert etter sitt formål. Reglene har gitt fleksibilitet og handlingsrom i en krevende og usikker pandemisituasjon. Erfaringene viser at behovet for de midlertidige reglene har vært størst for fylkesnemndene. Underveis i pandemien har det vist seg et særlig behov for raskt å kunne innføre midlertidige prosessregler for fylkesnemndene for å forhindre utsettelse og restanser.

I og med at smittesituasjonen i tiden fremover er usikker, har departementet våren 2022 sendt på høring et forslag om at det innføres en midlertidig forskriftshjemmel som vil gi Kongen adgang til å fastsette midlertidige saksbehandlingsregler i fylkesnemnda, jf. den midlertidige loven §§ 2-4.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til de tidligere behandlinger av midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19, jf. Prop. 112 L (2019–2020), Innst. 289 L (2019–2020) og Prop. 145 L (2019–2020), Innst. 23 L (2020–2021), samt anmodningsvedtak nr. 244, 17. desember 2021, jf. Innst. 84 L (2021–2022).

Komiteen har hele tiden vært av den oppfatning at det viktigste hensyn er barnets beste, og at saksbehandlingen skal være forsvarlig. Komiteen bidro også til at virketiden til de midlertidige endringene ble forkortet i første behandlingsrunde.

Komiteen har pekt på at ordinær drift skal være normalen der det er mulig, og at ansatte skal ivareta sine ordinære arbeidsoppgaver når situasjonen ikke krever noe annet. Pandemien har skapt en krevende situasjon for barn, foreldre, ansatte og institusjoner som skal sikre forsvarlig hjelp og oppfølging under et smittevernregime. Departementets oppfølging av situasjonen, med kartlegging og rapportering fra dag én, har vært nødvendig for å sikre ivaretagelse av alle barn.

Komiteen viser til redegjørelsen i proposisjonen og ser at det har vært tett oppfølging av underliggende virksomheter. Det er også tydelig at underliggende virksomheter har vært bevisst på at det viktigste hensyn er barnets beste, og at saksbehandlingen skulle være forsvarlig. Det er betryggende å lese at enkelte unntaksbestemmelser har blitt brukt veldig lite. For eksempel har det kun blitt registrert flytting av ett barn som følge av koronapandemien.

Komiteen forutsetter at departementet også fremover vil innhente informasjon om all bruk av unntaksbestemmelsene.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, med unntak av § 15-7 nytt fjerde ledd under II, som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i barnevernsloven mv.
(krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-3 tredje ledd bokstav c skal lyde:

- c) tilby barneverntjenesten tverrfaglig helsekartlegging dersom barneverntjenesten har besluttet å fremme sak for fylkesnemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter §§ 4-12 eller 4-24, eller ved vedtak om frivillig plassering etter §§ 4-4 sjette ledd eller 4-26.

§ 6-10 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, og som ikke omfattes av annet ledd, skal legge frem politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn.

§ 6-10 nåværende tredje til syvende ledd blir fjerde til nytt åttende ledd.

II

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

Ordet «atferdsinstitusjon» skal endres til «barnevernsinstitusjon» i § 1-2 tredje og fjerde ledd, § 4-4 overskriften, § 6-1 overskriften, § 6-2 overskriften, § 8-4 første ledd, § 10-9 første ledd, § 10-10 første ledd og § 13-4 første ledd bokstav e og l.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Barnevernstjenestens leder, lederens stedfortreder eller påtalemyndigheten kan treffe akuttvedtak om å plassere et barn i *barnevernsinstitusjon* dersom barnet har vist alvorlige atferdsvansker som nevnt i § 6-2. Et slikt vedtak kan treffes bare dersom det er fare for at barnet ellers blir vesentlig skadelidende.

§ 4-4 annet ledd skal lyde:

Dersom det er behov for videre tiltak, skal barnevernstjenesten snarest følge opp akuttvedtaket med en begjæring til barneverns- og helsenemnda om plassering i *institusjon* etter § 6-2. Dersom slik begjæring ikke foreligger innen to uker fra vedtakstidspunktet, faller akuttvedtaket bort.

§ 8-4 overskriften skal lyde:

Oppfølging av barn og foreldre etter vedtak etter §§ 6-1 og 6-2 om opphold i barnevernsinstitusjon

§ 8-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

I en sak om frivillig opphold i *institusjon* etter § 6-1 skal barnevernstjenesten utarbeide en plan for tiltaket og oppfølgingen av barnet.

§ 8-4 fjerde ledd første punktum skal lyde:

I en sak om plassering i *institusjon* uten samtykke etter § 6-2 skal barnevernstjenesten utarbeide et utkast

til plan for tiltaket og oppfølgingen av barnet som skal foreligge når barneverns- og helsenemnda behandler saken.

§ 10-9 overskriften skal lyde:

Utvidet adgang til innskrenkninger i bevegelsesfrihet mv. for barn i barnevernsinstitusjoner

§ 12-11 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av barne-, ungdoms- og familieetaten, og som ikke omfattes av annet ledd, skal legge frem politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn.

§ 12-11 nåværende tredje til åttende ledd blir fjerde til nytt niende ledd.

§ 15-7 nytt fjerde ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten kan ikke plassere barn i et fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget. Dette gjelder ikke fosterhjem barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr etter § 16-3 annet ledd bokstav a og c.

§ 15-11 fjerde ledd skal lyde:

Kommunen dekker sine egne utgifter med saken ved rettslig prøving av nemndas vedtak etter § 14-25.

§ 16-3 fjerde ledd bokstav d skal lyde:

d) tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter §§ 5-1 eller 6-

2, eller ved vedtak om frivillig plassering etter §§ 3-2 eller 6-1.

I § 18-2 nr. 16 skal endringen i lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. § 5 annet ledd annet punktum lyde:

Innkrevingsentralen skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernsloven § 15-12 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

III

I lov 25. mars 2022 nr. 13 om endringer i barnevernloven mv. (tverrfaglig helsekartlegging) gjøres følgende endringer:

I lovens del I skal endringen i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 4-3 a første ledd lyde:

Når barneverntjenesten har besluttet å fremme sak for fylkesnemnda etter §§ 4-12 eller 4-24, eller har truffet vedtak om frivillig plassering etter §§ 4-4 sjette ledd eller 4-26, skal den anmode Barne-, ungdoms- og familieetaten om tverrfaglig helsekartlegging etter § 2-3 tredje ledd bokstav c.

I lovens del III skal endringen i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern § 2-6 første ledd lyde:

Når barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda etter §§ 5-1 eller 6-2 eller har truffet vedtak om frivillig plassering etter §§ 3-2 eller 6-1, skal den anmode barne-, ungdoms- og familieetaten om tverrfaglig helsekartlegging etter § 16-3 fjerde ledd bokstav d.

IV

Loven del I gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Loven del II og del III trer i kraft straks.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 24. mai 2022

Grunde Almeland

leder

Silje Hjemdal

ordfører

